

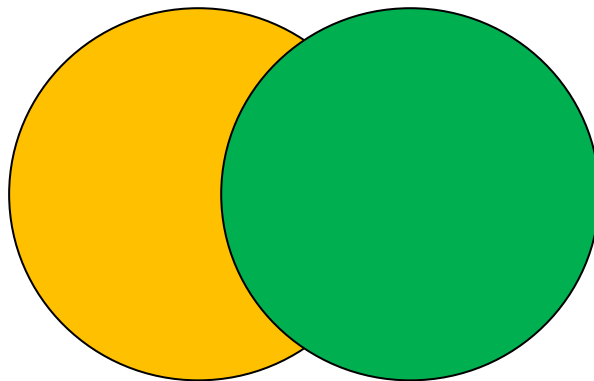
Náměty pro práci v češtině

I. Využití metod kritického myšlení

1. Dobře si prohlédněte obě skupiny slov. Do první kružnice vepište všechny znaky první skupiny slov, do druhé kružnice druhé skupiny. Do průniku pak vepište všechny znaky, které jsou pro obě skupiny shodné. Co jste zjistili?

a) výběr, bytař, mýval, pytel, lyžař, pytlák, výskot, mydlář

b) bystrý, lysý, sypký, zbylý, synův, zvyklý, pyšný, mytý

Klíč:

Společné znaky: slova ohebná; 1. p.; rod mužský; číslo jednotné; vyjmenovaná slova nebo slova příbuzná; všechna začínají na obojetnou souhlásku; jsou dvojslabičná, v 1. slabice je y/ý.

2. Doplňte, zda souhlasíte, či nesouhlasíte s uvedeným tvrzením.

Tvrzení	Ano	Ne	V textu
Přídavná jména dělíme podle jejich tvarů do dvou skupin: tvrdá a měkká.			
Přídavná jména tvrdá mají v 1. p. č. j. podle rodu trojí koncovku: -ý, -á, -é.			
Přídavná jména měkká mají ve všech rodech v 1. p. č. j. koncovku -í.			
Přídavná jména přivlastňovací mají v 1. p. č. j. pro rod mužský zakončení -ův (-ova, -ovo), pro rod ženský -in (-ina, -ino).			
S podstatným jménem, které rozvíjejí, se shodují v rodě, čísle a pádě. V některých pádech se v mužském rodě rozlišují tvary životné a neživotné.			
Všechna přídavná jména mají také jmenné tvary, např.: mlád, stár, bos aj.			

Přečtěte si uvedený text a zkontrolujte, zda jste odpověděli správně. Do posledního sloupce запиšte, zda jsou vaše tvrzení pravdivá. Svě práce si vzájemně porovnejte.

Přídavná jména

Vyjadřují vlastnosti osob, zvířat, věcí nebo jevů označených podstatným jménem, anebo jejich význam blíže určují. S podstatnými jmény, která rozvíjejí, se přídavná jména shodují v rodě, čísle a pádě a v mužském rodě se v některých pádech rozlišují tvary životné a neživotné, např. 4. p. č. j.: vysokého muže, ale vysoký strom. Podle tvarů rozeznáváme přídavná jména tvrdá, měkká a přivlastňovací. Přídavná jména tvrdá mají v 1. pádě jednotného čísla trojí zakončení: -ý, -á, -é (mladý chlapec, mladá dívka, mladé děvče). Některá přídavná jména tvrdá mají kromě tvarů s dlouhými samohláskami v koncovkách (zdravý, zdravá, zdravé) ještě tzv. tvary jmenné, např. (chlapec byl) zdrav, (dívka byla) zdráva, (děvče bylo) zdrávo. Přídavná jména měkká mají v 1. pádě jednotného čísla ve všech rodech koncovku -í (jarní vánek, jarní květina, jarní počasí). Přídavná jména přivlastňovací jsou utvořena od podstatných jmen označujících osoby, někdy také od vlastních jmen zvířat. Od podstatných jmen rodu mužského se tvoří příponami -ův, -ova, -ovo, od podstatných jmen rodu ženského příponami -in, -ina, -ino.

Literatura:

STYBLÍK, V., ČECHOVÁ, M., HAUSER, P., HOŠNOVÁ, E.: *Základní mluvnice českého jazyka*. Praha: SPN, a. s., 2004, s. 89–90

*3. Čtěte pozorně následující text a během čtení si k němu dělejte poznámky podle uvedených značek. Každou informaci v textu označovat nemusíte. Volte pouze takové, které vám budou připadat zajímavé nebo důležité. Informace označujte hned **při prvním čtení**.*

√	Udělejte na okraji textu „fajfku“, pokud informace potvrzuje to, co už víte.
+	Plus udělejte u informace, která je pro vás nová a zároveň důvěryhodná.
?	Pokud nějaké informaci nerozumíte nebo byste se o ní chtěli dovědět víc, udělejte otazník.

Nejstarší Slované patřili k rozsáhlé rodině indoevropských kmenů, jejich nejstarším společným jazykem byla pravděpodobně praslovanština. Měla nejbližší k jazykům baltským a ke starým jazykům germánským.

První zprávy o slovanských kmenech se dozíváme od byzantských historiků a kronikářů z řecky psaných pramenů: Slované sídlili nad dolním Dunajem na severním pobřeží Černého moře, odtud se pak šířili na Balkánský poloostrov a do Ilýrie (tj. na část území dnešní Bosny a Hercegoviny, Černé Hory a severní Albánie, východně od Jaderského moře). Byzantské historické prameny hovoří i o slovanských kmenech v severovýchodní střední Evropě (tj. na území dnešního Polska), kterým se říkalo Veneti.

Další prameny píší o Slovanech sídlících v sousedství Rugiů a Noriků, tj. starých obyvatel Rakouska a Bavorska. Je pravděpodobné, že do oblastí za Dunaj se Slované šířili ze severu, na území dnešní Ukrajiny přicházeli od západu.

Do dnešních českých a slovenských zemí přicházeli Slované v 5. až 6. století, osídlovali oblasti v blízkosti vodních toků: dnešní Moravu, křídové tabule v Čechách, na Slovensku zabrali dnešní Zemplínsko a Podunajskou nížinu.

Informace byly převzaty z knihy *Dějiny Československa. I/1 (do r. 1526)*

Práce ve dvojicích

Vraťte se na začátek textu a znovu ho ve dvojicích projděte. Porovnejte, které informace jste si označili a který typ značek jste použili. Vzájemně si vysvětlete, proč jste si vybrali právě konkrétní informaci a proč jste použili právě tuto značku.

O informacích označených ? se poradte s ostatními.

a) Rozhodněte, jsou-li následující tvrzení pravdivá.

Tvrzení	Ano	Ne	V textu
Slované sídlili na pobřeží Černého moře.			
Slované osídlovali především západní Evropu.			
Ke slovanským jazykům patří také jazyky baltské.			
Slované sídlili také v blízkosti starých obyvatel Bavorska.			
O prvních Slovanech se dozvídáme z germánských pramenů.			

b) Rozhodněte, zda uvedené informace vyplývají, či nevyplývají z textu.

Tvrzení	Ano	Ne
Nejstarším jazykem Slovanů byla pravděpodobně praslovanština		
Slované sídlili v Podunají.		
Někteří Slované přicházeli ze západní Evropy do dnešního Ruska.		

Číslovky

Myšlenková mapa

4. Vzpomenete si, co všechno jste se naučili o číslovkách? Že ne? Vezměte si čistý papír a do jeho středu napište slovo ČÍSLOVKY. Poté zaznamenávejte na papír vše, co s číslovkami nějak souvisí, co vás v souvislosti s číslovkami napadne. Současně pojmy, které spolu úzce souvisí, spojte rovnou čarou. Výsledek si můžete porovnat ve dvojicích, případně něco doplnit nebo upravit. Na konci lekce se k práci vrátíme.

5. Doplňte neúplné věty.

Číslovky jsou slova, která mají _____ význam.

Pokud je můžeme vyjádřit číslem, říkáme jim _____, pokud je číslem vyjádřit nemůžeme, říkáme jim číslovky _____.

Dělíme je do několika skupin:

- kolik** se ptáme na číslovky _____,
- kolikátý** na číslovky _____,
- kolikero, kolikery** na číslovky _____,

d) **kolikanásobný, kolikrát** na číslovky _____.
Uveďte ke každému druhu několik příkladů.

Soutěžíme

6. Rozdělte se ve třídě do několika skupin po 4-5. Na pokyn učitele doplňte do tabulky názvy pohádek, příběhů, knih, filmů, které mají ve svém názvu číslovku. Do druhého sloupce napište, ke kterému druhu číslovku zařadíte. Po uplynutí časového limitu (10 minut) si výsledky práce porovnejte. Skupina, která měla nejvíc názvů a všechny číslovky zařadila správně, vítězí.

Název pohádky, knihy, filmu obsahující číslovku	Druh číslovky
<i>Bylo nás <u>pět</u> (knihy i film)</i>	<i>základní</i>

Práce ve skupinách

7. Čtyři rohy

Rozdělte se do čtyř skupin (každá by měla být dělitelná čtyřmi). Na pokyn vyučující/ho jde každá skupina na stanoviště (do jednoho rohu třídy), kde je balící papír se zadanými tématy. Během pěti minut napište na papír vše, co vás k danému tématu napadá. Po uplynutí časového limitu se vyměňte. Přečtete si, co napsali spolužáci, a doplňte další informace, které vás v souvislosti s tématem napadají. Jakmile se prostrídáte na všech stanovištích, vraťte se na místo, kde jste začínali. Jeden ze skupiny přečte vše, co je na balicím papíru napsáno. Poté vyhodnořte splnění úkolu.

Např. zda byly všechny uvedené informace správné, co bylo zapsáno chybně, na co jste zapomněli aj.

Téma č. 1: Slovesné tvary jednoduché

Téma č. 2: Slovesné tvary složené

Téma č. 3: Slovesné tvary určité

Téma č. 4: Slovesné tvary neurčité

II. Didaktické hry

a) Zvuková stránka jazyka

Přečtete nahlas a pak text přeložte do češtiny. (od 3. ročníku)

Zaklubkované motáníčko

Klukoval jeden bylák, tondoval se Jmenda . Míčoval si házem a ház mu vzahradoval do cizí pády. Někdo tam stromoval pod seděm a hlavoval kývou. Najednou se začaly na něho dolů hruškovat sypy, a zrovna na kývu.

Byl křičán a hned začal pánovat na Jmendu :

„Budu na tebe školovat v žalobce!“

Ale Jmenda měl náladovou dobrotu a řekl křičánovi:

„Pojďte si se mnou míčovat!“

A tak si míčovali, až se křičán začal smavě veselit, a dal potom Jmendovi všechny ty sypy, co se mu zhruškovaly na kývu.

A to je povídkové celení, trochu zaklubkované jako motáníčko.

Podle O. Hejné

b) Tvarosloví

Slovní druhy (4.-5. ročník): práce ve skupinách, ve dvojicích

Učitel zvolí předem připravenou hlásku. Na daný povel žáci píšou ke každému slovnímu druhu slovo, které začíná vybranou hláskou.

N

nádraží, nový, náš, několik, natřít, nahoře, nad, nebo, necht', na(te)

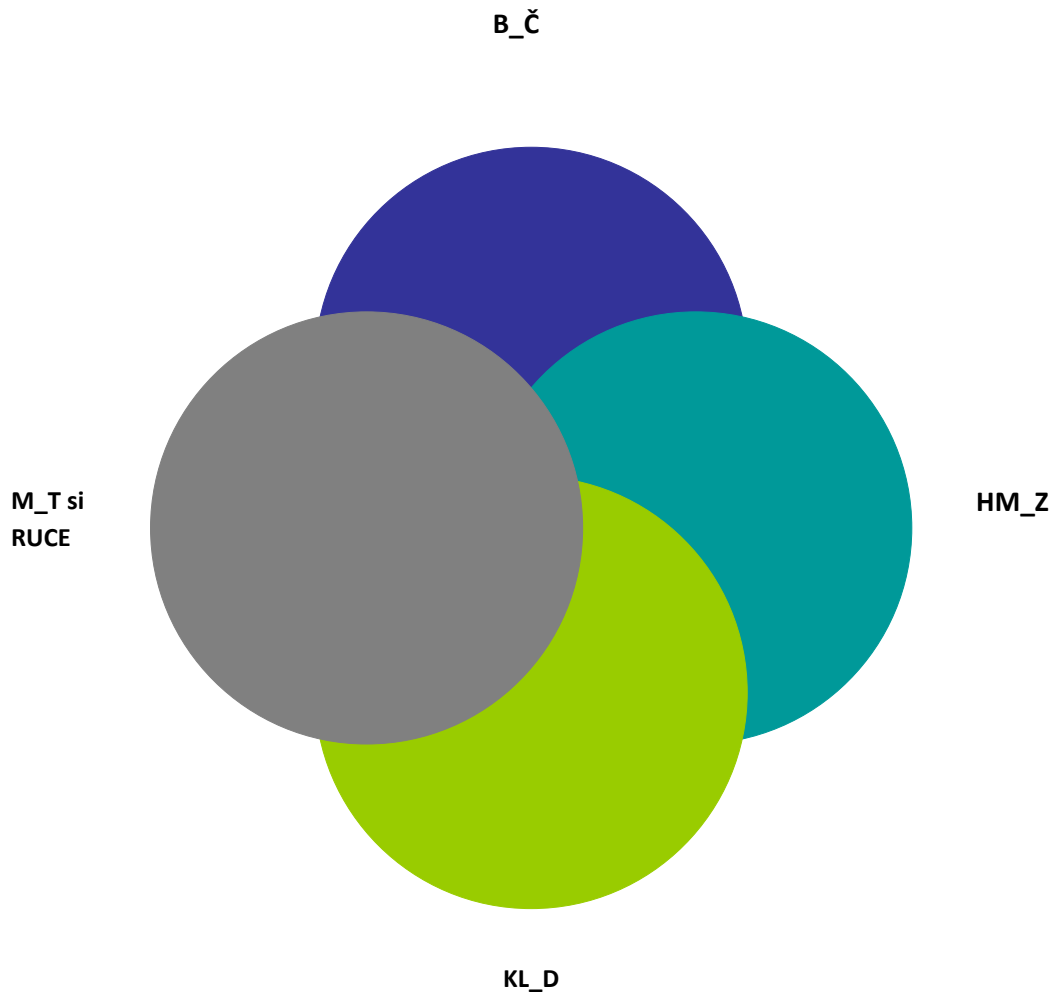
Rod a vzor podstatných jmen (3.-5.roč.)

Soutěžíme.

Kdo napíše co nejvíce podstatných jmen, ve kterých se kromě souhlásek vyskytuje pouze samohláska O?

kolotoč, sokol, pohodlnost,...

Fotbalové hřiště: hra je vhodná na procvičování slovních druhů, pravopisných jevů aj. Dá se využívat od 2. ročníku.

Pravopis přídavných jmen (4.-5. ročník)

1. Truhla byla plná hověz__polévky. (a)
2. Dobří čtenáři znají ps__štěkot, osl__houkání a žab__skřehotání. (b)
3. Princezna měla šaty ozdobené čerstv__m včel__m medem. (c)
4. Uměl dobře napodobit Erbenov__, Čapkov__ a Ladov__pohádky. (d)
5. Bez Honzov__ch hraček si neumím nedělní oběd představit. (e)
6. Na pouti jsme objevili stánek s vesel__m ps__m štěkotem. (f)
7. Tatínek byl při návratu přivítán třpytiv__mi drahokamy. (g)

Dokážete dát popletené věty dohromady? Nejdříve musíte doplnit neúplná přídavná jména.

Přídavná jména

Podtrhněte všechna přídavná jména a pak je seřazená podle abecedy napište. Nakonec vyznačte barevně u každého z nich počáteční písmeno. Pokud jste pracovali správně, vyjde vám

jaký, soví, hajný, druhý, tichý, který, ničí, vrátný, ryzí, krejčí, každý, plný, nějaký

Číslovky

Najdete ukryté číslovky? Určete jejich druh.

Na mostech se procházely davy lidí.

Slepě tvým lžím uvěřili.

Jak mám poznat, kde věta začíná?

Jirásek byl se svým románem Temno hotov v roce 1913.

Pane vrchní, mohu si objednat řízek?

Nebyl s to se vyjádřit jasně a zřetelně.

Citoslovce

Doplňte vhodná citoslovce tak, aby se básnička rýmovala. (od 3. ročníku)

Zvonek náhle

pes u plotu

pán ke dveřím

host však radši

8. Skrývačka a přesmyčka

a) Jak se nazývá přenesení názvu děje na jeho výsledek nebo názvu vlastnosti na předmět, který tuto vlastnost má, přenesení jména osoby na její vynález nebo na její dílo? Pokud to nevíte, pokuste se vyřešit skrývačku.

Skladbu stále procvičujeme. Tóny mi Eva přehrávala několikrát.

b) Jak se nazývají slova s různým významem, která mají náhodně stejné znění? Nevíte-li si rady, vyřešte přesmyčku z tučně vytištěných slov.

Možností je **mnoho a my** se musíme ještě rozmyslet.

Ukázka – jazyková část

Přečtěte si následující ukázkou. Stalo se vám někdy, že vás nečekané setkání zaskočilo nebo polekalo? Povězte o tom ostatním. Pokuste se ukázkou několika větami dokončit a zdramatizovat. Vyhledejte v textu příslovce a určete jejich druh.

Zanedlouho vychází Jožin z kupé vlaku ujíždějícího nocí do Kamerunu. Nejdříve opatrně vysune hlavu a rozhlédne se na obě strany. Chodbička je prázdná. Jenom vpravo, dost daleko od Jožina, stojí holohlavý muž a kouří. Holohlavec sice vypadá vlídně a tváří se přátelsky, ale Jožin je nedůvěřivý. Odevšad slyší oddechování a chrápání, za jedněmi dveřmi se ozývá rytmická hudba, za jinými ženský smích. Z Jožina pomalu opadá strach. Vtom se dveře posledního kupé prudce otevrou a Jožinovi přímo do náručí vypadne muž v rozepnuté košili, s lahví v ruce. „Bacha,“ vykřikne Jožin a tváří se obrovsky zle, aby si dodal odvahy. Muž překvapeně couvne zpátky.

Podle Ivy Procházkové: Jožin jede do Afriky

■ Zeměpis

V které části Afriky najdete Kamerun? Vyhledejte na internetu nebo např. v Ottově všeobecné encyklopedii, jakým jazykem byste se v této zemi domluvili. Víte, jak se jmenuje největší jezero v Kamerunu?

V Kamerunu se kromě jiných rostlin pěstují také *batáty* a *maniok*. Batáty jsou jedlé kořenové hlízy rostliny z čeledi svačkovitých (povíjnice); maniok je prastará užitková rostlina, která je v produkci škrobnatých rostlin hned na druhém místě za bramborami. Hlízy se nejčastěji suší a melou na mouku.

Co se říká...

6. Rozumíte těmto větám? Která z nich nejlépe vystihuje chování Jožina v chodbičce vlaku? Své rozhodnutí odůvodněte.

Má pro strach uděláno. Umíral strachy.

Jazykový rozbor

Dříve tady byly jen louky lemované hustými lesy. Golfový areál navrhla renomovaná anglická firma. Precizně vybudované hřiště tvoří tři samostatné devítky. Jsou zpracovány kvalitně a přehledně s množstvím kombinací na celé škále náročnosti. Proto se zde také každoročně konají prestižní turnaje.

1. Víte, v kterých místech naší republiky golfové hřiště najdete?
2. Znáte některé naše nebo zahraniční golfové hráče?
3. Dokážete vysvětlit význam spojení „tři samostatné devítky“?
3. Vyhledejte v textu slovo, které se jinak píše a jinak vyslovuje?
4. Kolik je v textu příslovcí?
5. Který druh příslovcí v textu chybí? Pokuste se jej do textu doplnit.
6. Nahraďte příslovce *každoročně* slovním spojením stejného významu.
7. Řekněte, jak byla utvořena příslovce *kvalitně*, *proto*, *každoročně*.
8. Vysvětlíte význam příslovce *precizně* a pokuste se je nahradit jiným slovem.
9. Proč ve slově *byly* píšeme na konci *-y*?
10. Odůvodněte pravopis přídavného jména *anglická*.
11. Spojte poslední dvě věty tak, aby vzniklo souvětí.

- **Environmentální výchova**

Utváření zdravotního životního stylu, vnímání estetických hodnot prostředí.

Téměř všechny ukázky jsou vybrány z knihy KLÍMOVÁ, K. a KOLÁŘOVÁ, I. *Čeština zajímavě a komunikativně I.*

TENTO TÝDEN VYŠLA DVOJKA!!!